

NATIONAL ACADEMY OF PEDAGOGICAL SCIENCES OF UKRAINE
UNIVERSITY OF EDUCATIONAL MANAGEMENT
BILOTSERKIVSKYI INSTITUTE OF CONTINUOUS PROFESSIONAL EDUCATION

III International scientific and practical Internet-conference

**Psychological and pedagogical
aspects of adult education
in the system of continuous education**

(30 November 2017)

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДВНЗ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ
НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ
ОСВІТИ»**

**МАТЕРІАЛИ
ІІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

30 листопада 2017 року

УДК 37.046

ББК 74.56

«Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих в системі неперервної освіти» : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (30 листопада 2017 р.) / Біла Церква : БІНПО ДВНЗ УМО, 2017. – 442 с.

«Психолого-педагогические аспекты обучения взрослых в системе непрерывного образования» : материалы III Международной научно-практической интернет-конференции (30 ноября 2017 г.) / Белая Церковь : БИНПО ГВУЗ УМО, 2017. – 442 с.

«Psychological and pedagogical aspects of adult education in the system of continuous education» : The III International scientific and practical Internet-conference (30 November 2017) / UNIVERSITY OF EDUCATIONAL MANAGEMENT, BILA TSERKVA INSTITUTE OF CONTINUOUS PROFESSIONAL EDUCATION. – Bila Tserkva : BTICPE UEM, 2017. – 442 p.

Редакційна колегія:

Олійник В.В., доктор пед. наук, професор; Кириченко М.О., доктор філософії, доцент; Отич О.М., доктор пед. наук, професор; Ситніков О.П., канд. іст. наук, доцент; Торба Н.Г., канд. психол. наук; Верченко Н.В., канд. біол. наук, доцент; Лукіянчук А.М., канд. психол. наук.; Коваль Л.Є.; Харагірло В.Є.

У збірнику розглядаються актуальні проблеми якості освіти, які відображають широкий спектр науково-практичних інтересів педагогічних працівників на сучасному етапі розвитку навчальних закладів в Україні, Білорусі, Казахстані, Грузії, Азербайджану, Німеччині.

Широко представлено проблематику підвищення вимог до рівня професійної психолого-педагогічної компетентності та особистісних якостей сучасного робітника освіти; висвітлено методологічні й методичні орієнтири професійної освіти, реалізацію новітніх підходів до проблеми підготовки, розвитку й виховання учнів.

Збірник адресовано педагогічним працівникам професійних навчальних закладів, науково-педагогічним працівникам вищих навчальних закладів III – IV рівня акредитації, аспірантам, студентам, педагогам, вихователям та всім тим, хто цікавиться сучасним станом розвитку різноманітних психолого-педагогічних проблем.

Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та стиль викладу основного матеріалу

*Затверджено на Вченій раді БІНПО
(протокол № 8 від 28 грудня 2017 р.)*

Адреса: вул. Леваневського, 52/4, м. Біла Церква, 09108

E-mail: dipodist@ukr.net.

Сайт: www.ipo-ipp.com.ua

ЗМІСТ

Стор.

СЕКЦІЯ 1 – РОЗВИТОК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

1	Василюк Тетяна Анатоліївна СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО МІКРОКЛІМАТУ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА ГУМАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	11
2	Верченко Надія Вікторівна ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГІВ	15
3	Гельбак Анжела Миколаївна ВЕКТОРИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА В КОМПЕТЕНТНІСНОМУ АСПЕКТІ	18
4	Калкутіна Наталія Володимирівна РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЧИТЕЛЯ-СУСПІЛЬСТВОЗНАВЦЯ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	22
5	Лукіяничук Алла Миколаївна ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МОТИВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	28
6	Ситніков Ярослав Олександрович РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЯГОТИНСЬКОГО ЦЕНТРУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.	31

СЕКЦІЯ 2 – РОЗВИТОК ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

7	Агаміров Костянтин Едуардович ГОТОВНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС	35
8	Вдовиченко Марія Миколаївна ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	40
9	Гамоліна Надія Михайлівна ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КУХАРІВ-КОНДИТЕРІВ	44
10	Гірка Світлана Вікторівна ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ І ФОРМИ ПРОЯВУ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКІВ	47

СЕКЦІЯ 5 – ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

48	Mariia Zabara THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS TO THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE UNIVERSITY	203
49	Балабанова Катерина Євгенівна ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО- КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАГІСТРАНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	208
50	Банецька Тетяна Вільгельмівна, Лябах Ірина Анатоліївна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	214
51	Грабар Анжела Олександрівна ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ	218
52	Ковальчук Олена Миколаївна ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ	222
53	Кулен Фарид Жумабеккызы РОЛЬ ГУМАНІЗАЦІЇ В РАЗВИТТІ СИСТЕМИ ОБРАЗОВАНИЯ В РЕСПУБЛІКЕ КАЗАХСТАН	225
54	Магдич Надія Павлівна ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОНФЛІКТІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	230
55	Паска Тарас Валерійович ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ ЕТНОПЕДАГОГІКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ПРИКАРПАТТЯ	234
56	Подопрігора Віта Василівна РАЦІОНАЛЬНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ НА ПРИКЛАДІ РОБІТНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ	238
57	Пожидаєва Оксана Володимирівна, Семигіна Тетяна Валеріївна ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ВАУЧЕРНОЇ ПРОГРАМИ ПРОФЕСІЙНО- ГО НАВЧАННЯ ОСІБ СТАРШЕ 45 РОКІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» В АКАДЕМІЇ ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН І ТУРИЗМУ	243
58	Полякова Віталія Іванівна СОЦІАЛЬНА ДИСТАНЦІЯ ВЧИТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЩОДО ОСІБ З РІЗНИМИ ТИПАМИ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕН- ТИЧНОСТІ ЯК ІНДИКАТОР ЇХ ГЕНДЕРНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ..	248
59	Русакович Ирина Кузьминична ПОДХОДИ К ОЦЕНКЕ ДОСТИЖЕНІЙ ШКОЛЬНИКІВ С ОСОБЕННОСТЯМИ ПСИХОФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	250

ГУМАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ ЕТНОПЕДАГОГІКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ПРИКАРПАТТЯ

Паска Тарас Валерійович
(м. Івано-Франківськ, Україна)

Більшість регіонів світу охоплено процесом етнічного відродження, або, як його ще називають, етнічним парадоксом сучасності, який триває паралельно і всупереч світовим глобалізаційним процесам.

Феномен етнічного відродження має глибокі культурно-історичні основи, оскільки в епоху стирання політичних кордонів між країнами особливо важливим є зберегти свою національну та культурну ідентичність. Історична пам'ять, традиційні цінності, релігійні засади – це все те, що робить кожний народ, кожну націю унікальною та неповторною.

Україна знаходиться у динамічному просторі, в якому відбувається постійне змішування культур, що породжує проблему збереження етнокультурної ідентичності людей, які проживають на її території, зокрема й на Прикарпатті (сучасна Івано-Франківщина).

На зорі незалежності України важливою складовою гуманізації освітнього простору стало використання можливостей національної етнопедагогіки, яка включає в себе педагогічні знання, навички, досвід українського народу у вихованні підростаючого покоління. Завдання етнопедагогіки полягає в тому, щоб дитина оволоділа духовними надбаннями рідного народу у таких сферах, як народний світогляд, народна філософія, народна ідеологія, мораль, естетика та інших сферах народної духовної культури.

Визначна роль у глибинному дослідженні української етнопедагогіки та традиційного родинного виховання належить прикарпатському вченому Мирославу Стельмаховичу (1934-1998), життєвим кредо якого були слова: «корінням – в етнос, віттям – у світову культуру» [3, с. 204]. Академік Академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор і завідувач кафедри педагогіки початкового навчання Івано-Франківського державного педагогічного інституту (згодом – Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника), талановитий організатор педагогічної освіти на Прикарпатті, він став відомий насамперед як дослідник етнопедагогіки і родинного виховання. «Невтомний шукач скарбів народних», М. Стельмахович був провідним співробітником Науково-методичного центру «Українська етнопедагогіка і народознавство» АПН України при Прикарпатському університеті, автором біля 400 публікацій з актуальних проблем ренесансу української педагогіки й національної освіти.

Безцінними джерелами гуманізації навчально-виховного процесу для освітян Прикарпаття та всієї України стали книги М. Стельмаховича «Народна педагогіка» (1985), «Народна дидактика» (1985), «Народне дитинознавство» (1991), «Українське родинознавство» (1994), «Українська родинна педагогіка» (1996). Його активна участь у виданні посібників

«Українознавство» (1994), «Методика викладання народознавства в школі» (1995), «Українознавство в національній школі» (1995) дають підстави вважати М. Стельмаховича одним із творців української етнопедагогічної наукової школи.

М. Стельмахович висунув і розвинув концепцію народної педагогіки як багатотомного усного підручника навчання і виховання, який зберігається в пам'яті народу, збагачується й удосконалюється. У статті «Педагогіка народна і наукова» він писав: «Народна педагогіка не знає прізвищ та імен своїх авторів, бо творить її народ... Народна педагогіка і створена на її основі педагогічна наука при їх взаємозбагаченні – це два крила одного птаха, що однаковою мірою потрібні для відродження й піднесення української школи й педагогічної культури, національної системи родинно-шкільного виховання» [4, с. 3].

В ідеях М. Стельмаховича помітно виділяються як регіональний, суто галицький, так і загальноукраїнський компоненти у спільному національному вираженні. На думку академіка, належний розвиток нашої школі зміг би забезпечити високоосвічений вчитель, справжній патріот своєї держави. Тому до особи вчителя, його ділових і моральних якостей пред'являв дуже високі вимоги. Вчений був глибоко переконаний, що педагог обов'язково повинен мати покликання, талант від Бога, вважав нестерпною наявність випадкових людей на педагогічній ниві.

М. Стельмахович розкрив сутність процесу родинно-громадсько-шкільного виховання як важливої суспільної функції. Він ставив питання про вмиле поєднання виховного впливу на свідомість дітей родини, школи, церкви і громади, що відіграють важливу роль у справі національного виховання.

Педагогічні ідеї М. Стельмаховича здобули підтримку і творчий розвиток в освітньому просторі Прикарпаття, зокрема Гуцульського краю. Тут уже понад 25 років ведеться робота по вивченню школярами і студентами гуцульщинознавства.

Гуцульщина – один із самобутніх етнографічних регіонів Українських Карпат. Тут, всупереч багатовіковому чужоземному засиллю збереглася унікальна духовна і матеріальна культура її мешканців, яка й зараз продовжує динамічно розвиватися у своїх яскравих та неповторних виявах. Тому надзвичайно важливим є використання традиційно-культурної спадщини Гуцульського регіону для виховання в підростаючого покоління почуття кровної спорідненості зі своїм народом, любові до рідної землі, національної самосвідомості і патріотизму.

Гуцульщина охоплює повністю або частково Верховинський, Косівський, Надвірнянський, Коломийський райони та місто Яремче Івано-Франківської, Вижницький і Путильський райони Чернівецької та Рахівський район Закарпатської областей, тобто східну частину Українських Карпат. Площа її становить 9,2 тис. квадратних кілометрів. У 262 населених пунктах Гуцульщини проживає близько 470 тис. чоловік, нараховується понад 260 загальноосвітніх навчальних закладів [1, с. 8, 17].

У кінці 80-х – на початку 90-х років ХХ століття на Прикарпатті, Буковині і Закарпатті зародився активний освітній рух з відродження гуцульської школи, впровадженню ідей гуцульщинознавства в навчально-виховний процес. Ініціаторами цього руху стали Ігор Пелипейко, заслужений працівник народної освіти України та Петро Лосюк – директор Яворівської загальноосвітньої школи Косівського району, кандидат педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, народний вчитель України.

У 1991 р. створено науково-методичне об'єднання Гуцульська освітянська рада, яка розробила концептуальні засади розбудови гуцульської школи як регіональної української національної. Її базовою ідеєю стало використання етнографічного компонента в сучасному закладі освіти. У 1994 році Косівською районною радою створено науково-дослідну лабораторію «Гуцульська етнопедагогіка і гуцульщинознавство», яка працює під егідою НАПН України. Почалося видання регіональних науково-педагогічних часописів «Гуцульська школа», «Освітнянський вісник», книжкової серії «Бібліотека гуцульської школи».

За визначенням академіка Стельмаховича, гуцульщинознавство – це система знань про один із етнографічних регіонів України – Гуцульщину, що висвітлює історію цього краю, його мову, природу, життя, побут, родинні і громадські стосунки, заняття, матеріальну і духовну культуру гуцулів [5, с. 50].

Багатогранного досвіду в розбудові гуцульської школи як регіональної української національної набула впродовж останніх десятиліть Яворівська загальноосвітня школа I-III ступенів, що на Косівщині. З 1963 року по 2013 рік її беззмінно очолював (рівно 50 років) Петро Васильович Лосюк. Самі діти називають свій навчальний заклад «Школою здібностей», де кожного цінять «за здібності й достоїнства». А П.Лосюк вважає, що створення такої школи продиктоване самим життям, і головне у ній – це вивчення гуцульщинознавства.

Власне, з цією метою і було створено навчально-виховний комплекс гуцульської «Школи здібностей», де передбачено отримання освіти, відповідної чинним державним стандартам, та обов'язкове набуття високих комп'ютерних навичок. На відміну від концепцій багатьох шкіл, у яких трудове навчання і предмети естетичного виховання (малювання, музика тощо) відступають на другий план, у концепції «школи здібностей» естетично-трудове навчання посідає перше місце.

Тобто важливим завданням школи є набуття учнями однієї з місцевих професій (різьбяра, ткалі, вишивальниці, теслі, ліжникарки та ін.), а разом з цим економічних знань, умінь грати на музичних інструментах, знання пісень, танців, народних обрядів тощо. Особливістю етнопедагогіки П. Лосюка є поєднання мистецтва і праці в школі.

З 2010-2014 рр. за підтримки Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України на базі Яворівської загальноосвітньої школи I-III ступенів здійснюється експеримент «Поєднання профільного навчання з професійною підготовкою старшокласників в однокомплектній

сільській школі», де П.Лосюк – його науковий керівник. З гордістю він говорить про своє дітище так: «Яворів – ще не Гарвард, але вже не провінція». Разом з тим, авторська модель Яворівської школи передбачає, «що така гуцульська школа повинна бути не елітною, а доступною для всіх» [2, с. 193-196].

Суть концепції гуцульської школи висвітлено у працях П. Лосюка «Гуцульщинознавство в українській національній школі» (2001 р.) та «Регіональний етнографічний компонент у сучасній школі (на прикладі Гуцульського регіону)» (2007 р.).

Зміст, форми та методи роботи, спрямованої на практичну реалізацію ідей, закладених у цій концепції, розкрито П. Лосюком також у навчально-методичних посібниках «Хрестоматія з гуцульщинознавства для загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та вищих навчальних закладів» (2001 р.), «Гуцульщина. Короткий довідник» (2002 р.), «Люблю тебе, Гуцульщино!» (2012 р.).

Багатолітню науково-педагогічну спадщину П. Лосюка, І. Пелипейка, А. Григорук творчо використовують обласні на районні науково-методичні установи, відділи освіти гірських районів Галичини, Буковини, Закарпаття з метою впровадження гуцульщинознавства в освітній простір регіону.

Важливу роль в оновленні системи освіти і виховання гуцульської школи відіграє науково-дослідний проект Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника «Гірська школа. Стан. Проблеми. Перспективи розвитку», започаткований у 2006 р. В рамках цього проекту в Івано-Франківську на базі Прикарпатського національного університету відбулися три міжнародні науково-практичні конференції з проблем сталого розвитку гірського регіону: «Розвиток освітньо-виховного простору в Карпатах в умовах глобалізації: стан, проблеми, перспективи» (2008 р.); «Карпати-Аппалачі: формування особистості в контексті сталого розвитку гірських регіонів» (2013 р.); «Роль освіти у сталому розвитку гірського регіону» (2017 р.). Друкованим органом вказаного проекту стало наукове фахове видання з педагогічних наук «Гірська школа Українських Карпат».

Розвиток теорії та практики гуцульщинознавства в системі національного виховання молоді, особливості освітнього процесу в гірських школах Гуцульщини, організаційно-педагогічні засади розбудови гуцульської школи як регіональної української національної стали об'єктом зацікавлення науковців Р. Скульського, Б. Ступарика, О. Сухомлинської, В. Хруща, Г. Білавич, М. Оліяр, І. Червінської, О. Джус. Цю проблему досліджували також М. Домашевський, М. Жулинський, В. Клапчук, П. Сіреджук, А. Григорук, Н. Крет, М. Лесюк, Д. Ватаманюк, П. Шкрібляк, Я. Закревська, П. Арсенич, Н. Хобзей.

Досвід гуманізації освітнього процесу засобами етнопедагогіки, використання навчальними закладами своїх регіональних особливостей на Прикарпатті та, зокрема, Гуцульщині вартий поширення і в інших найбільш відомих етнографічних регіонах України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуцульщина: короткий довідник / ред. П. Лосюк. – Снятин: ПрутПринт, 2002. – 124 с.
2. Джус О., Паска Т. Гуцульський освітянський корифей Петро Васильович Лосюк // Гірська школа Українських Карпат. Наукове фахове видання з педагогічних наук. – 2013. – № 8-9. – С. 193-196.
3. Калуська Л. Видатні українські педагоги. Інформаційний довідник / Упор. Л. Калуська. – 2-е вид. – Тернопіль: Мандрівець, 2010. – 224 с.
4. Стельмахович М. Г. Педагогіка народна і наукова / М.Г.Стельмахович // Початкова школа. – 1992. – № 6. – С. 1-4.
5. Стельмахович М. Українознавство, народознавство і гуцульщинознавство. Співвідношення між ними // Гуцульська школа, 1997. – № 1. – С. 49-53.

РАЦІОНАЛЬНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ НА ПРИКЛАДІ РОБІТНИЧОЇ ПРОФЕСІЇ

*Подопригора Віта Василівна
(м. Дніпро, Україна)*

При підготовці кваліфікованих робітників за професією «Оператор поштового зв'язку» варто застосовувати раціональні методи та форми становлення особистості майбутнього фахівця. Вони повинні визначатись як гуманістичне відповідальне ставлення вихованця до людини, з якою він спілкується, до клієнта якого учень обслуговує на відділенні поштового зв'язку. При цьому моральна позиція має конкретизуватись громадськістю, культурою поведінки, культурою обслуговування, дисциплінованістю, працелюбством, здоровим способом життя тощо.

Актуальність обранної теми полягає в тому, що раціональні методи та форми становлення особистості майбутнього фахівця на прикладі робітничої професії «Оператор поштового зв'язку» формуються в умовах виробництва при проходженні виробничого навчання і виробничої практики на підприємствах поштового зв'язку під керівництвом майстра виробничого навчання, використовуються сучасні педагогічні технології, сучасні(новітні) методи формування свідомості особистості, сугестія, відноситься до здоров'я зберігаючих методів.

Слід зауважити, що критерії досягнення окремої мети виховання якостей особистості є реалізація загальної мети виховання особистості і, як кінцевої мети формування соціальної відповідальної особистості як кваліфікованого робітника.

Завдання майстра, викладача – використовувати найбільш ефективні (раціональні) педагогічні методики і методи при формуванні особистості сучасного і конкурентноспроможного кваліфікованого робітника «Оператора